

TURISTIHORDID ANTARKTIKAS: kuidas mõjub jääväljadele president Kaljulaidi ja Admiral Bellingshauseni meeskonna külastus?

KOHTUMINE ANTARKTIKAS: President Kersti Kaljulaid sai kokku Admiral Bellingshauseni meeskonnaga. Foto: Vabariigi presidendi kantsleil

Vidrik Vösoberg, 25. jaanuar 2020

„Antarktika ju sulab ja on niigi habras – miks läks lisaks kümnetele tuhandetele turistidele ka veel ports eestlasi ökoloogilist jalajälge tekitama ja jäävälju taldadega õhemaks lihvima?“ saavad mandri avastamise 200. aastapäeva tähistava Admiral Bellingshauseni purjelaeva reisi üle nuriseda radikaalsemad kliima-aktivistid. Eesti oma teadlased rahustavad: maailmajagu on suur ja tugev ning kord on seal majas.

Mõned aastad tagasi hoiatasid Antarktika Leppe 53 liikmesriigi esindajad, et keskkonnoahtude tõttu on muutunud hädavajalikuks piirkonnas turismi reguleerimine. Märgitigi, et kuna reeglid puuduvad, siis võtavad reisifirmad

sinna laevadel kaasa isegi helikoptereid ja allveelaevu – ning see ohustab kohalikku ökosüsteemi.

Antarktikat saab külastada lõunapoolkera suvel ehk novembrist märtsini. Teadaolevalt külastas 1995.-96. hooajal Antarktikat 9000 turisti, aga 2016.-17. hooajal juba 44 000. Antarktika turismiettevõtjate rahvusvahelise assotsiatsiooni (IAATO) andmetel käis möödunud ehk 2018.-19 hooajal Antarktikas juba ligi 55 500 turisti, enamik USAst ja Hiinast. Ehk teisisõnu: turistide hordid on 15 aastaga enam kui kuuekordistunud.

IAATO aga kinnitab, et turismivoo kontrollimine ja jätkusuutlikuna hoidmine on organisatsiooni jaoks südameasi ning piirkonna ökosüsteemide kaitseks on kehtestatud erinevaid reegleid ja eeskirju. Olgu ökosüsteemide kaitsega, kuidas on, aga kuidas on lood turistide mõjuga Antarktika niigi haprale kliimaatilisele olukorrale? Eesti kliimateadlane Ain Kallis ei usu, et üha kasvav turistide surve võiks Antarktika kliima tasakaalu mõjutada – keskkonda ehk õige pisut.

Ain KallisFoto: ALDO LUUD

„Nii hull see asi küll ei ole,“ leidis Kallis. „Nad võivad lihtsalt seda piirkonda reostada, aga kliimat nad küll ei muuda. Antarktise maailmajagu on niivõrd suur, et isegi sadade gruppide tegevus seda seal eriti ei mõjuta. Siis peab küll olema väga suur lumeväljade tahmumine ja kõik muud asjad, aga seda turistid küll ei tee. Ja peale selle nad peavad isegi kõik oma väljaheited kaasa võtma või ära peitma, nii et ega turism küll ei tohiks mingit mõju avaldada.“

Kliimateadlase hinnangul ongi turismi osas Antarktikas kord majas ning seega ei näe ta põhjust, miks huvilised ei võiks seda kas turisti või kasvõi ekstreemsportlasena külastada.

Poliitiliselt oluline jalajälg

Mõistagi ei saa vaadata mööda Eesti purjelaeva Admiral Bellingshauseni küsimusest. Kui me räägime globaalsest soojenemisest, Antarktika sulamisest jms murettekitavatest probleemidest – siis kas on selles kontekstis mõistlik, et seltskond inimesi siirdub Eestist valdavalt vaid ajaloolise daatumi tähistamiseks Antarktikasse, jättes sellega nii teekonnale kui sihtpaika ka oma ökoloogilise jalajälje? Olgugi, et reisi eesmärgiks on juhtida tähelepanu just kliimamuutustele...

„Nad jätavad rohkem poliitiliselt olulise ja enda riiki tutvustava jalajälje, aga mitte ökoloogilise,“ on Ain Kallis veendunud. „See on rohkem teaduspoliitiline ja ajalooline jalajälg, mida meie inimesed jätavad praegu nii oma reisiga kui ka muu tegevusega. Ning need, kes seal talvituvad ja teaduslikku tööd teevad, jätavad sinna maha teadusliku jälje.“

Kliimateadlane tõi paduroheliste rahustamiseks välja ka selle, et tohutu suurel Antarktise alal (seda mandrit hõlmav maailmajagu Antarktika võtab enda alla 8,9% maismaast – V.V.) esineb väga mitmesuguseid kliimaatilisi ilminguid. Kui lääneosa kipub sulama, siis idaosas jäämass teatud perioodidel isegi pigem kasvab kui kahaneb.

Tarand: turistid käivad nõöri mööda

Geograaf, klimatoloog ning nii poole sajandi eest kui ka mullu Antarktikas käinud Andres Tarand kinnitas üsna värske kogemuse põhjal, et turistid on seal tänaseks pandud „nii-öelda nõöri mööda käima“.

„Seal on reegleid niipalju tugevdatud,“ märkis Tarand. „No näiteks pingviini juurde sa minna ei tohi lähemale kui viis meetrit. Vaat sellised reeglid on umbes.“ Teadlane muigas, et reegel pingviinidele ei kehti – nemad võivad soovi korral inimesele ka lähemale tatsata.

Andres Tarand ja AntarktikaFoto: Robin Roots

Tarand meenutas, kuidas pool sajandit tagasi asusid Antarktika Nõukogude polaarjaamast lahkujad enne minekut koguma topiste valmistamiseks pingviinide nahku. Mõistagi oli see muuhulgas ka tobe, sest toredasti kõndiv ja kõhu peal kelgutav pingviin ei ole suletombuna kellegi kummutil seistes mingi vaatamisväärsus. Selline tegutsemine ja ka paljud mitmed muud omal ajal loomulikuks peetud asjad on nüüdseks mõistagi keelatud.

„Ma usun, et need keelud peavad ja turistid seal väga palju mäkra ei mängi,“ leidis Andres Tarand.

Cambridge'i ülikooli kliimamuutuste majanduse vanemteadur ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni teadus- ja tehnoloogiaõukogu aseesimees Annela Anger-Kraavi tõi välja ülalnimetatud IAATO, mis tegutseb 1991. aastast ning järgib rangelt 1961. aastal kehtima hakanud Antarktikas tegutsemise rahvusvahelise leppe juurde kuuluvat keskkonnaprotokollit.

„Sellega kuulutati kogu Antarktika looduskaitsealaks, mis on pühendatud rahu ja teaduse teenimisele, ja seal kirja pandud reeglite järgi tuleb tegevusi plaanida ja ka tegutseda Antarktikas nii, et sealsele keskkonnale kahju ei tehta,“ sõnas Anger-Kraavi. „Kuid muidugi, mida vähem küllastusi, seda vähem võimalikke ohtusid keskkonnale.“

Maailma kuulsaim saarlane

Klimatoloog tunnistas, et iga inimese liikumine ja tema kasutatava varustuse valmistamine on mingil määral ökoloogilise jalajälje suurendamine. Ta rõhutas samas, et Saaremaal sündinud Fabian Gottlieb von Bellingshausen on meie ainus mandriavastaja ja avastuse aastapäeva tähistamist – eriti, kui seda ei tehta maksumaksja raha eest – ei oska tema küll pahaks panna.

Kroonlinnast saadeti teele purjelaev "Admiral Bellingshausen", et tähistada 200 aasta möödumist Antarktika avastamisest. Foto: Aldo Luud

„Jälg, mille üks selline väike laev jätab, on ikkagi väga tühine,“ hindas Tarand. „Aga teiselt poolt annavad Antarktika uurimised ja jää puurimised annavad meile tohutult palju informatsiooni maakera minevikust viimase kahe miljoni aasta jooksul, seda ei asenda miski. Kõik need ekspeditsioonid on ikkagi üsna head ja tulemustega töötanud ja seda tasub toetada.“

„Iseenesest ei ole siin ju midagi halba, et Antarktika avastamise 200. aastapäeva populaarteadusliku ekspeditsiooniga tähistatakse,“ leidis ka Annela Anger-Kraavi. „Saarlasena, kes merd armastab, on see mulle eriti südamelähedane sündmus. Mindi ju purjelaevaga, millel on peal ka päikesepaneelid. Tuulest ja päikesest saab kliima sõbralikku puhast energiat ning kui prahti üle parda ei visata ja polaarjaamu külastades ümbritsevale loodusele kahju ei tehta, siis ei ole siin ka muret.“

Huvitav oluks turismi mõju teemal kuulda ka polaaruurija ning president Kersti Kaljulaidi kliimanõuniku Timo Palo seisukohti. Temaga oli paraku raske ühendust saada, sest neil päevil viibis Palo koos presidendi ja Admiral Bellingshauseni seltskonnaga just nimelt jääväljade vahel Antarktikas.

23. jaanuaril kell 23.45 ilmunud artikkel on täiendatud Annela Anger-Kraavi infoga 24. jaanuaril kell 14.50.